

RAPPORTAGE PILOT ALGEMENE VOORZIENING DAGBESTEDING

Inleiding

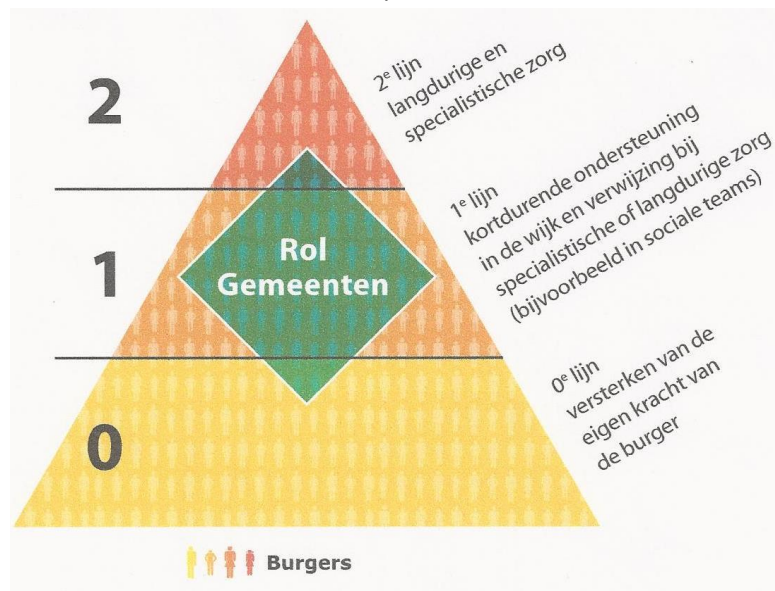
Na enige verkennende gesprekken met stichting Landzijde is in het kader van het RSA project Versterken Voorliggende Voorzieningen gestart met een pilot “algemene voorziening dagbesteding”. Er is gezocht naar mogelijkheden om het aantal dagdelen zorg voor cliënten van zorgboerderijen te verminderen met 1 a 2 dagdelen per week.

Met 7 zorgboeren van evenzovele zorgboerderijen in de regio Waterland zijn 5 sessies gehouden in de periode van januari tot en met september 2014. Doel was om te onderzoeken of voor deze cliënten, veelal met psychiatrische problematiek, gedeeltelijke vervanging van dagbesteding door vrijwilligerswerk (participatie) mogelijk is. Intussen gingen de zorgboeren met cliënten die daarvoor in aanmerking kwamen in gesprek. Sommigen zijn al een stukje begeleid richting vrijwilligerswerk, sommigen zijn nog in een voorbereidend traject.

Als slotstuk van deze pilot zijn zorgboeren met mogelijke kandidaten in gesprek om te kijken of zij “ervaringscoaches” willen worden voor cliënten die de stap naar participatie gaan maken. Stichting Landzijde werkt hierin tevens samen met de Regionale Stichting WonenPlus om seniore vrijwilligers te werven en op te leiden. Dit alles in het kader van de ontwikkeling van “Ruggesteunzorg”: Het geeft voor de cliënten een veilig gevoel als zij een buddy hebben en weten dat zij altijd voor raad en daad kunnen terugvallen op de zorgboerderij. Is deze ruggesteun er niet, dan is er een groter risico op terugval. Stichting Landzijde heeft dit alles nu neergelegd in een beleidsplan met processtappen, waarmee verder gewerkt gaat worden binnen de organisatie.

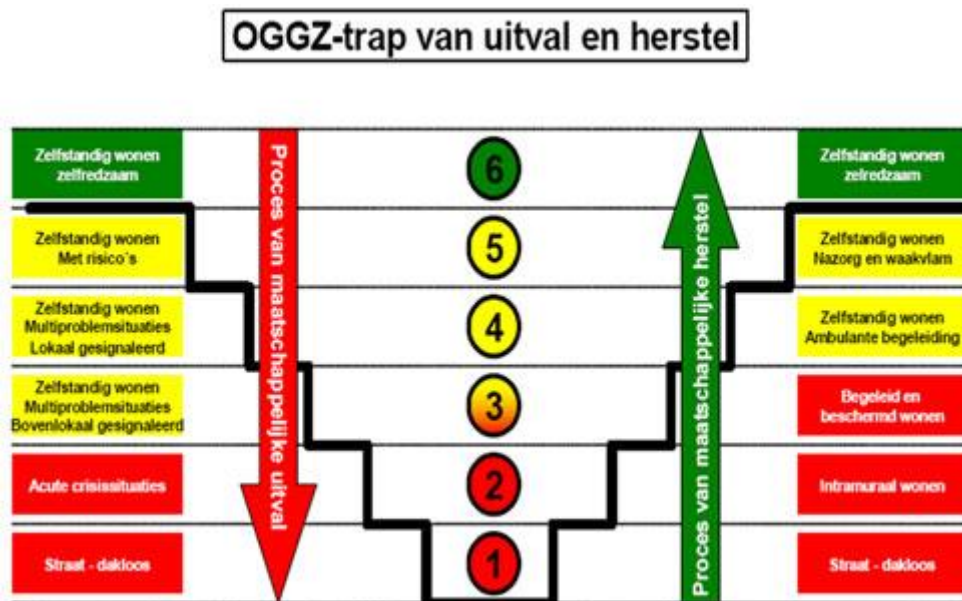
Uitgangspunten

Om een goed begrip te krijgen van de problematiek en de mogelijkheden is het goed eerst iets te zeggen over de piramide sociaal domein en de trap van uitval en herstel.

Mensen die in de doelgroep in de top van de piramide zitten, zijn zeer kwetsbaar en onvoldoende stabiel om deel te nemen aan voorliggende voorzieningen, zij hebben specialistische zorg nodig. Voor mensen die onderin en in het midden van de piramide zitten, zijn voorliggende voorzieningen wel mogelijk.

Zorgboerderijen hebben vaak de doelgroep bovenin de piramide, er is een kleine groep die zich in het midden bevindt. Deze groep is de laatste jaren door veranderde indicatiestelling kleiner geworden.

In de trap van uitval en herstel zien we dat vooral psychiatrische patiënten en mensen met een dubbele diagnose (verstandelijk beperkt en psychiatrisch) eerst uitvallen, dan door een diep dal gaan en daarna met behulp van therapie en dagbesteding weer opkrabbelen. Degenen die de trap afdalen zijn onvoldoende stabiel om deel te nemen aan voorliggende voorzieningen. Dit zal veelal het geval zijn als zij een aanvraag doen voor dagbesteding. Op het moment dat zij de trap weer opklimmen, is stapsgewijze deelname aan voorliggende voorzieningen wel mogelijk en zijn er ook weer meer participatiemogelijkheden. De kunst is vervolgens mensen bovenaan de trap te houden. Zorgboerderijen worden ervaren als een enorme steun in de rug voor mensen. Bij het beklimmen van de trap is het belangrijk dat zij weten dat zij altijd terug kunnen vallen op de zorgboeren. In één keer loslaten en andere dingen gaan doen heeft als risico een enorme terugval naar beneden.

Onderzoeksvraag

We hebben onszelf in de pilot de volgende vraag gesteld om te onderzoeken:

“Hoe kunnen zorgboerderijen met behulp van welzijns- en arbeidsvoorzieningen zo samenwerken, dat klanten van de zorgboerderijen 1 à 2 dagdelen per week minder hoeven deel te nemen aan de dagbesteding en meer aan het lokale verenigingsleven en arbeidsmogelijkheden?”

Het gemiddeld gebruik aan dagbesteding is nu 5 dagdelen per week. Gedurende de andere dagen moeten mensen zich al zelf staande houden, wat niet altijd meevalt. Vooral in de weekenden ontstaan de problemen. De dagbesteding op de zorgboerderijen biedt de regelmaat in het leven, waardoor mensen zich aantoonbaar beter gaan voelen en ook prettiger worden naar hun omgeving. Familierelaties kunnen daardoor verbeteren. Zorgboerderijen onderhouden ook contact met het netwerk rondom de klant.

Met de pilot is mensen via een meer ambulante begeleiding geleerd om actief te worden in de eigen omgeving. Dit levert op: arbeidsmogelijkheden (ook arbeidsmatige dagbesteding), meer contact met de eigen familie, maar ook elkaar helpen met lotgenotencontact. Het gaat dus om het verminderen van zorg nadat mensen een tijd lang veel zorg hebben gehad.

Voor deze doelgroep, die bestaat uit mensen met een verstandelijke en/of psychiatrische beperking met veel problematiek, wordt de kans klein geacht dat hen al direct bij de aanvraag voor dagbesteding bij het Wmo loket een voorliggende voorziening kan worden aangeboden. Omgekeerd zou wel kunnen werken: Op het moment dat mensen de trap weer zijn opgeklommen, kunnen zij stapsgewijs weer deelnemen aan de "normale" samenleving. De mogelijkheden en onmogelijkheden zijn onderzocht in de pilot.

Werkwijze

De pilot is uitgevoerd met 12 cliënten van de stichting Landzijde. Zorgboerderij De Marsen nam ook deel aan de pilot, maar is tijdens de pilotperiode onderdeel geworden van stichting Landzijde. 10 cliënten kwamen uit de regio Zaanstreek Waterland, 1 uit Schermer en 1 uit Amsterdam. De zorgboerderijen zijn allemaal gevestigd in de subregio Waterland.

Vorbereiding van de pilot vond plaats van november 2013 tot januari 2014, in samenwerking met stichting Landzijde en De Marsen.

In januari vond de eerste bijeenkomst plaats met een grote groep zorgboeren. 7 van hen gingen deelnemen aan de pilot. In februari inventariseerden de zorgboeren wie van hun cliënten zouden kunnen deelnemen aan de pilot. Er werd een volgsysteem in de vorm van een matrix ontwikkeld om de vorderingen van de cliënten te volgen.

De zorgboeren gingen eerst in gesprek met hun cliënten met de vraag of zij iets zouden willen buiten de boerderij. Daar reageerden de cliënten in eerste instantie heel huiverig op, waren vaak bang om hun indicatie helemaal kwijt te raken. Vertrouwen winnen in deze was dan ook de sleutel.

Daarna werd in hele kleine stapjes gewerkt naar een vorm van vrijwilligerswerk. Deze cliëntengroep is namelijk erg kwetsbaar en valt snel terug. Gedurende het proces speelden ook andere factoren een rol, zoals de houding van de persoonlijk begeleiders van de RIBW, wisselingen van persoonlijk begeleiders en het instellen op medicijnen.

Uiteindelijk zijn drie cliënten bezig met vrijwilligerswerk en doet er 1 al snel na in zorg komen een stage op de eigen boerderij. 2 cliënten deden al vrijwilligerswerk. Bij 2 andere cliënten is bij de een besloten eerst goed in te stellen op medicijnen, bij de ander even een pas op de plaats te maken. Mogelijk gaat een klant vrijwilligerswerk doen bij een andere zorgboer.

Conclusies van de pilot

In het algemeen kan worden geconcludeerd dat het voor een deel van de cliëntengroep van de zorgboerderijen mogelijk is om te participeren in de vorm van vrijwilligerswerk of wellicht uiteindelijk betaald werk. In één keer herindiceren en zorg verminderen is niet mogelijk, het kan alleen in hele kleine stapjes. Mensen die nu gebruik maken van AWBZ voorzieningen zijn mensen die chronische beperkingen ervaren. Dit betekent dat zij heel kwetsbaar zijn in hun mindere periodes en gemakkelijk overschat kunnen worden als het een periode goed gaat.

In het halfjaar dat we nu bezig zijn geweest zijn er slechts enkelen die, heel voorzichtig en onder begeleiding, in een beschermde omgeving vrijwilligerswerk zijn gaan doen. Hetzij in een verzorgingshuis of bij de kinderopvang, hetzij op de eigen zorgboerderij.

Cliënten moeten voldoende stabiel zijn en in staat om “de trap weer op te gaan”. En dan nog valt er een aantal gedurende het traject terug of moet opnieuw worden gestabiliseerd. Hierdoor is mijn verwachting dat zeker een jaar nodig is om de begeleiding te verminderen en zelfstandiger deel te nemen aan de maatschappij. En dan is de eerste stap vrijwilligerswerk in een beschermde omgeving, een volgende stap zou, in veel gevallen voor een deel, betaald werk kunnen zijn. Altijd onder de voorwaarde dat de zorgboerderij de ruggesteun kan blijven voor de cliënt, al is het voor een paar uurtjes per maand of alleen voor het idee van veiligheid bij de cliënt.

Het effect van deze pilot op de deelnemende zorgboeren was, gedurende het halfjaar van oefenen, meer bewustwording over de mogelijkheden van participatie door cliënten. Daardoor zijn ze op een andere manier gaan omgaan met cliënten, meer gericht op doorstroom naar vrijwilligerswerk en, voor degenen die het aankunnen, betaald werk.

Vervolg

De uitkomsten van de pilot en het plan voor de ervaringscoaches worden eerst besproken met de Raad van Advies van Landzijde en de regiocoördinatoren. Op 25 november worden de zorgboeren door de Raad van Bestuur geïnformeerd tijdens de jaarbijeenkomst. Daarna worden de ervaringscoaches verder als werkwijze ingevoerd binnen de zorgboerderijen van Landzijde. Daartoe wordt samenwerking gezocht met de Regionale Stichting WonenPlus, maar ook de andere WonenPlus organisaties in Noord-Holland.